خراسان روزنامه صبح ایران
شنبه ۱۴ بهمن ۱۳۹۶ . ۱۶ جمادی‌الاول ۱۴۳۹ . شماره ۱۹۷۴۹

جشنواره فجر
ادای دین سینما به انقلاب است

خبرگزاری صداوسیما- ابراهیم داروغه‌زاده دبیر جشنواره ملی فیلم فجر در آیین گشایش این جشنواره گفت: «این جشنواره که هر سال پرشکوه‌تر از سال قبل برگزار می‌شود ادای دین سینما به آرمان‌های انقلاب اسلامی یعنی عدالت، آزادی و حق مداری است.» او ادامه داد: «افتتاحیه جشنواره سی و ششم را به روح پرفتوح شهدای دفاع مقدس تقدیم می‌کنم که با ایثار و شجاعت از آرمان‌های مردم و وطن دفاع کردند خودشان نیستند اما یادشان همواره در ذهن ماست.»

پوست‌اندازی سینمای ایران در رهگذر انقلاب

مصطفی قاسمیان
info@khorasannews.com

در روزهای منتهی به انقلاب اسلامی و تا مدت کوتاهی پس از آن، کمتر کسی به سینمای ایران امید داشت. با توجه به فضایی که انقلاب اسلامی به وجود آورده بود و همچنین شرایطی که سینمای وقت داشت، بسیاری از مردم و اهالی سینما، فکر می‌کردند احتمالاً پس از انقلاب، سینماها بسته خواهد شد و تا سال‌ها بعد، دیگر چیزی به نام «سینمای ایران» وجود نخواهد داشت. با وجود این، فتوای تاریخی حضرت امام(ره) مبنی بر آن که انقلاب اسلامی با سینما مخالف نیست، بلکه با فحشا مخالف است، حکم به ادامه حیات سینمای ایران داد؛ منتها با مختصات ایرانِ اسلامی، نه ایرانِ شاهنشاهی. پرونده امروز، دقیقاً همین تفاوت ماهیت سینمای ایران، پیش و پس از انقلاب اسلامی را هدف گرفته است و در چهار محور، به بررسی این موضوع می‌پردازد که سینمای ایران، چه بود؟ و چه شد؟

محتوا، دغدغه و نقد

۱

پیش از انقلاب، ژانر غالب سینمای ایران، «فیلمفارسی» بود؛ آثاری که سینماها را به تسخیر درآورده و همگی شبیه هم بودند. منطق داستانی ضعیف، کمدی سخیف، شخصیت‌های سردستی و پرداخت‌نشده و البته، رقص و آواز فراوان، اصلی‌ترین مؤلفه‌های این ژانر است که به طور ثابت تقریباً در همه فیلمفارسی‌ها یافت می‌شوند. ابتذال موجود در این آثار، از همان طرح پوستر فیلم با تصاویر زنان نیمه‌برهنه، شروع می‌شد و تا پلان‌هایی پرتعداد در طول اثر، ادامه می‌یافت.
تولیدکنندگان این آثار هم در صنعت پول ساز سینمای ایران، با هزینه پایین، آثاری پرشمار می‌ساختند، تندتند اکران می‌کردند و به سراغ بعدی می‌رفتند.
در این سینما، به وضوح، برای مفاهیم عمیق، روایت‌های پیچیده، پرداخت‌های هنرمندانه، شخصیت‌پردازی‌های تأمل‌برانگیز و حتی روایت‌های ساده و منطقی جایی نبود. سازندگان فیلمفارسی هم مفاهیمی برای روایت نداشتند و تنها از الگوهای ثابت استفاده می‌کردند تا به سود خود برسند.
ویژگی دیگر سینمای آن دوران، بی‌توجهی به ناهنجاری‌های جامعه بود. غالب فیلم سازان این جریان، دغدغه‌های اجتماعی- سیاسی نداشتند و تنها به کسب سودفکر می‌کردند.

۲

در مقابل، در سال‌های آغازین انقلاب اسلامی، با تأسیس نهادهایی چون حوزه هنری، بخش سمعی بصری کمیته انقلاب، واحد فرهنگی بنیاد مستضعفان و بنیاد سینمایی فارابی، تلاش‌ها برای تغییر محتوای فیلم‌های سینمایی ایرانی آغاز شد. اگرچه این نهادها در پرورش فیلم سازان نسل اول انقلاب عملکرد مناسبی داشتند و سعی می‌کردند بودجه‌های دولتی را به سمت آثار آنان هدایت کنند، اما نمی‌توان از نقش فضای انقلابی وقت جامعه، در سربرآوردن غول هایی چون ابراهیم حاتمی‌کیا، رسول ملاقلی‌پور، رخشان بنی‌اعتماد، کمال تبریزی، کیانوش عیاری، کیومرث‌پوراحمد و رسول صدرعاملی گذشت. فیلم سازان نسل اول انقلاب که در فضای انقلاب تنفس کرده بودند، برخلاف فیلم سازان پیش از انقلاب، دغدغه‌مند بودند و به مسائل جامعه، توجه داشتند. شاهد مثال آن نیز، فیلم‌های پرتعدادی است که این کارگردانان، با موضوع دفاع مقدس و سوژه‌های مرتبط با آن ساختند.

آژانس شیشه‌ای، ابراهیم حاتمی‌کیا، ۱۳۷۶

۳

دغدغه و حساسیت درباره مسائل جامعه، در طول سال‌های متمادی، همچنان یکی از نقاط مثبت سینمای پس از انقلاب، نسبت به گذشته بوده است. در سال‌های پس از انقلاب، فیلم سازان به مصلحان اجتماعی تبدیل شده‌اند و از پوران درخشنده گرفته تا اصغر فرهادی، برای رفع ناهنجاری‌های جامعه خود تلاش می‌کنند. این دغدغه‌ها، گاه به آثاری مانند «درباره الی» انجامیده است که با قبیح دانستن عمل دروغگویی، تا کسب جوایز معتبر سینمای جهان پیش می‌رود؛ گاهی مانند «خط ویژه» در نقد آقازادگی و رانت خواری، به اقبال عمومی می‌رسند و چند میلیاردی می‌شوند؛ گاهی مانند «هیس! دخترها فریاد نمی‌زنند» با خط شکنی در موضوعات حساسیت‌برانگیز، راه را برای شکستن و بیان تابوها، باز می‌کنند و گاهی نیز مانند «سنتوری» معضل اجتماعی مهمی چون اعتیاد را هدف می‌گیرند. در مجموع، انقلاب توانست توجه فیلم سازان را به مسائل جامعه برانگیزد و نقدهای آن‌ها را در جهت اصلاح ناهنجاری‌ها به کار بگیرد، در حالی که در سینمای پیش از انقلاب، از این دغدغه‌ها خبری نبود.

۴

در میان این بحث، باید توجه کرد حتی آثاری که این روزها در سینمای اجتماعی ایران، به نام فیلم‌های تلخ شناخته می‌شوند، به دلیل همان دغدغه‌ای که گفته شد، به آثار سینمای پیش از انقلاب، ارجحیت دارند. اگرچه می‌توان انتقاد از تلخی بیش از حد فیلم‌های سینمایی ایرانی سال‌های اخیر را وارد دانست، به هر حال سینمای منتقد و مصلح، به سینمای بی‌دغدغه و پر از رقص و آواز برتری دارد. در سال‌های دهه ۹۰، فیلم‌های بسیاری مانند «برف روی کاج‌ها»، «لانتوری»، «ابد و یک روز» و «قصه‌ها» متهم به سیاه‌نمایی و تلخی زیاد شده‌اند، اما اگر در مقام مقایسه این آثار با فیلمفارسی‌های پیش از انقلاب برآییم، چه از لحاظ فرم هنری و چه محتوای نقادانه، می‌توان رأی به برتری مطلق فیلم‌های اجتماعی دهه اخیر داد.

۵

پس از انقلاب، دغدغه برخی فیلم سازان ایرانی حتی از مرزهای کشورمان نیز فراتر رفت و به دیگر نقاط دنیا رسید. ساخت فیلم‌های سینمایی درباره جنگ بوسنی («خاکستر سبز» حاتمی‌کیا)، داعش («امپراتور جهنم» شیخ‌طادی) یا حتی مسائل سومالی («فرزند چهارم» وحید موساییان) نشانه‌ای از این دغدغه جهانی است که نشان داد مسائل انسانی ملل مختلف، اگرچه کم، اما در سینمای ایران جا دارند.

۶

با این حال، به طور قطع یکی از ضعف‌های سینمای پس از انقلاب، بازگشت فیلمفارسی به انحای مختلف بود. در دهه ۷۰، فیلم‌های دخترپسری با ستاره‌هایی چون بهرام رادان، مهناز افشار و محمدرضا گلزار، قدم در راه سابق گذاشتند و فیلم‌هایی بعضاً مشابه فیلمفارسی‌های پیش از انقلاب، با حذف رقص و آواز ساخته شد. با فرونشستن این موج در اواخر دهه ۷۰، از اواخر دهه ۸۰، کمدی‌های سخیف و سردستی به سینمای ایران راه یافتند و این بار، در برخی موارد، حتی رقص و آواز را هم اضافه کردند. این فیلم‌ها که هر سال بیشتر به سوددهی می‌رسند و پرشمارتر می‌شوند، بیش از هر چیز موفقیت خود را مدیون شوخی‌هایی ایهام‌آمیز هستند که پهلو به مسائل جنسی می‌زنند. فقط امسال حداقل ۵ فیلم «گشت ۲»، «نهنگ عنبر ۲»، «اکسیدان»، «خالتور» و «عشقولانس» با همین نگاه ساخته و پرفروش شده‌اند.

جایگاه زنان

۱

از مشخص‌ترین تفاوت‌های سینمای پیش و پس از انقلاب، وضعیت زنان سینماگر ایرانی است. در دوران رژیم پهلوی، برخلاف ادعایی که در رسانه‌های این رژیم تبلیغ می‌شد، زنان تقریباً هیچ نقش مهم و مؤثری نداشتند. با نگاهی اجمالی به تاریخ سینمای پیش از انقلاب، می‌توان دریافت اگرچه در آن دوران، ستاره‌های زن زیادی حضور داشته‌اند، اما عموماً نقش‌هایی تزیینی را در فیلم به عهده می‌گرفتند و در کارنامه آنان، از نقش‌هایی متفاوت و چالش برانگیز (که مورد علاقه بازیگران است) خبری نیست. در ژانر غالب سینمای آن زمان (که به «فیلمفارسی» مشهور شده) کمتر فیلمی را می‌توان یافت که نقش اصلی آن را یک بازیگر زن ایفا کرده باشد. با وجود این اتفاقاً همه این ستاره‌ها، روی جلد مجلات زرد آن دوران، جایگاه محکمی داشتند! کسانی که پیش از انقلاب، مخاطب پیگیر سینما بوده‌اند، می‌دانند ستاره‌های زن سینمای آن دوران بیشتر نقشی اغواگرانه داشتند و حضورشان بیشتر عروسک گونه بود تا هنرمندانه. بر همین اساس، خواننده‌ها یا رقاص‌هایی که از جذابیت ظاهری برخوردار بودند، به راحتی می‌توانستند وارد عرصه بازیگری شوند.

۲

علاوه بر آن، در سال‌های پیش از انقلاب، به سختی می‌توان بانوانی را یافت که به عنوان کارگردان یک فیلم سینمایی، رهبری گروه تولید فیلم را به عهده گرفته باشند. شهلا ریاحی تقریباً تنها کارگردان زن تاریخ سینمای پیش از انقلاب اسلامی بود که آن هم تنها در یک فیلم، این مسئولیت را عهده‌دار شده بود. با این حال، در همان سال‌های اول پس از پیروزی انقلاب، پنج فیلم ساز شاخص تاریخ سینمای ایران پا به عرصه کارگردانی گذاشتند. پوران درخشنده، مرضیه برومند، تهمینه میلانی، رخشان بنی‌اعتماد و فریال بهزاد نام‌هایی هستند که به گواه آثاری که خلق کرده‌اند، جایگاهی تثبیت‌شده در میان فیلم سازان ایرانی دارند. این پنج نفر هنوز هم در عرصه سینمای ایران فعال‌اند و حالا باید با نام‌هایی چون نرگس آبیار، تینا پاکروان و آیدا پناهنده رقابت کنند که در سال‌های اخیر، وارد عرصه کارگردانی شده‌اند.

ژانر اختصاصی سینمای ایران

۱

با حمله رژیم بعث عراق به ایران در همان سال‌های آغازین پیروزی انقلاب اسلامی، سینمای ایران که نوپا هم بود، بلافاصله به جنگ واکنش نشان داد. نهادهای دولتی سینمایی نیز بیشتر بودجه‌ها را به سمت سینمای دفاع مقدس هدایت کردند و فیلم‌های زیادی در این زمینه ساخته شد. با این حال، تا پایان دفاع مقدس، غالب فیلم‌های جنگی، حالتی تبلیغاتی داشتند و از کیفیت هنری بالایی برخوردار نبودند. شخصیت‌های منفی آن‌ها که نظامیان بعثی بودند، پرداختی به شدت اغراق‌شده داشتند و بی‌نهایت احمق و بی‌فکر دیده می‌شدند. در مقابل آن‌ها هم، رزمنده‌های ایرانی قرار داشتند که همگی «رمبو» بودند! در برخی از این فیلم‌ها گاهی دیده می‌شد که یک رزمنده ایرانی، با یک خشاب گلوله، ۱۰۰ نفر از نظامیان بعثی را می‌کشت و جلو می‌رفت! اتفاقی که با واقعیت، در تضاد جدی بود. با این حال، برخی کارشناسان معتقدند در آن دوره زمانی، چنین فیلم‌هایی لازم بود و خیلی نمی‌توان به پروپاگاندای آشکار آن‌ها خرده گرفت.

۲

از اواخر دهه ۶۰، موج جدیدی از فیلم‌های دفاع مقدسی، با شاکله‌های فرمی قابل قبول به روی پرده سینماها رفت. به جز فیلم کالت «باشو غریبه کوچک» که چند سال توقیف بود، «دیده‌بان» ابراهیم حاتمی‌کیا و «عبور» کمال تبریزی پرچمدار این فیلم‌ها بودند. این روند بعدها به خلق شاهکارهایی مانند «از کرخه تا راین» و «آژانس شیشه‌ای» از حاتمی‌کیا، «هیوا»ی ملاقلی‌پور و «گیلانه» بنی‌اعتماد منجر شد و با وجود برخی مخالفت‌ها که خواستار پایان تولید فیلم‌های دفاع مقدسی پس از جنگ بودند، تا امروز هم با آثاری چون «ایستاده در غبار» و «شیار ۱۴۳» ادامه دارد.

۳

سینمای دفاع مقدس را می‌توان ژانر اختصاصی سینمای ایران دانست؛ تنها ژانر صد در صد بومی سینمای ایران که ویژگی‌های خاص خود را دارد و فیلم‌هایی که با قواعد این ژانر ساخته شوند، شبیه به فیلم‌های جنگی هیچ کشوری نیستند. دلیل این تفاوت را هم باید تفاوت ماهوی دفاع مقدس با جنگ‌هایی مثل جنگ ویتنام یا جنگ‌های جهانی دانست. با وجودی که رویکرد ضداستعماری در برخی فیلم‌های آمریکایی مرتبط با جنگ ویتنام دیده می‌شود، وجوه معنوی دفاع مقدس که آن را از همه جنگ‌ها متمایز می‌کند، فیلم‌های ژانر دفاع مقدس را در سینمای جهان، منحصر به فرد کرده است. این ژانر اگرچه مستقیماً در اثر وقوع جنگ تحمیلی به وجود آمد، اما از چند جهت، معلول انقلاب اسلامی نیز است. از طرفی فیلم سازان نسل اول انقلاب، در اثر وقوع انقلاب اسلامی بود که به عرصه فیلم سازی وارد شدند و بعد به سمت سینمای دفاع مقدس کشیده شدند و از طرف دیگر، اصل حمله نظامی صدام، واکنشی به وقوع انقلاب اسلامی بود. سینمای ایران نیز از جنگ تأثیر پذیرفت و به خاطر ماهیتی که در سال‌های ابتدای انقلاب پیدا کرده بود، ژانر سینمای دفاع مقدس به وجود آمد.

دو مشکل مهم سینمای ایران

۱

باوجود همه تأثیرات مثبت انقلاب اسلامی بر سینمای ایران، نمی‌توان منکر نقاط ضعف سینمای امروز ایران شد. امروز احتمالاً مهم‌ترین مشکل سینمای کشور، بیشتر از هر چیز، شمار پایین مخاطبان آن است. در دهه ۶۰ فیلم‌هایی چون «کانی مانگا» با شش میلیون، «اجاره‌نشین‌ها» با ۴/۵ میلیون و «عقاب‌ها» با ۹ میلیون، پرمخاطب‌ترین فیلم‌های سینمای ایران بوده‌اند و کم‌مخاطب‌ترین فیلم‌ها، حداقل ۵۰۰ هزار بیننده داشتند. اما پرمخاطب‌ترین فیلم‌های دهه ۹۰، باوجودی که جمعیت کشور چند برابر شده، نهایتاً دو میلیون نفر بیننده هم ندارند. مضاف بر آن که این روزها فیلم‌ها با فقط ۱۰۰ هزار نفر بیننده، می‌توانند میلیاردی شوند. نکاتی که گفته شد، نشان می‌دهد که سینمای ایران از نظر تعداد مخاطب، وضعیت خوبی ندارد. مدت‌هاست که مخاطبان عام سینما، از سالن‌ها قهر کرده‌اند و با وجود کیفیت‌های هنری و سینمایی آثار، برای تماشای فیلم به سینما نمی‌روند.

۲

به باور بسیاری از کارشناسان سینما، یکی از راه‌های احتمالی حل این مشکل، پایین آوردن نرخ بلیت ۱۰ هزار تومانی سینماست. با این روش، مخاطبان عام سینما به سالن‌ها برخواهند گشت و دوباره صنعت سینمای ایران رونق خواهد گرفت. از طرف دیگر، برخی محدودیت‌ها که در عرصه‌های دیگر رسانه‌ها مانند برنامه‌های تلویزیون وجود دارد، باعث شده است که عبور برخی فیلم‌های سینمایی از خط قرمزها، برای مخاطب جذاب باشد و فیلم‌های ساختارشکن، حتی اگر از کیفیت فرمی قابل قبولی نیز برخوردار نباشند، فروش مناسبی داشته باشند. به همین دلیل است که در جدول فروش سال‌های اخیر سینمای ایران، غلبه مطلق با فیلم‌های کمدی است؛ آن هم کمدی‌هایی که برخی هیچ جای دفاعی ندارند و تنها با استفاده از شوخی‌های جنسی، مخاطب را به سینما می‌کشانند. این فیلم‌ها از طرفی سطح سلیقه مخاطب را پایین می‌آورند و از طرفی، باعث دور شدن هرچه بیشتر خانواده‌ها از فضای سالن‌های سینما می‌شوند.

بچه‌های آسمان، مجید مجیدی، ۱۳۷۵

دهلیز، بهروز شعیبی، ۱۳۹۱

پوستر چند فیلمفارسی پیش از انقلاب

شرکت خدمات مهندسی و شهرسازی علوی (سهامی خاص)

آگهی مناقصه عمومی

شرکت خدمات مهندسی و شهرسازی علوی (سهامی خاص) در نظر دارد عملیات دیوارکشی تعدادی از اراضی واقع در استان خراسان جنوبی(شهرستان های اسدیه و فردوس) را از طریق مناقصه عمومی به اشخاص حقوقی معتبر و دارای صلاحیت واگذار نماید.

لذا از کلیه متقاضیان واجد صلاحیت دعوت می گردد جهت دریافت اسناد مناقصه از تاریخ درج آگهی لغایت مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۱۸ به آدرس: تهران، میدان هفت تیر، خیابان مفتح جنوبی، روبروی استادیوم شهید شیرودی، خیابان اردلان، شماره ۳، دبیرخانه شرکت خدمات مهندسی و شهرسازی علوی تلفن ۸۸۸۲۶۷۱۹ ویا بیرجند، خیابان مدرس، چهار راه سیلو، امام موسی صدر شرقی، اداره کل اموال و املاک بنیاد مستضعفان خراسان جنوبی تلفن ۰۹۱۵۳۶۱۹۸۸۷(آقای مهندس مرادی) مراجعه نمایند.

- متقاضیان می بایست مبالغ تضمین به شرح جدول ذیل را در قالب چک تضمین شده یا ضمانت نامه بانکی در وجه شرکت خدمات مهندسی و شهرسازی علوی (شناسه ملی ۱۰۱۰۱۶۵۸۹۸۱) به عنوان ضمانتنامه شرکت در مناقصه ارائه نمایند.
- آخرین مهلت تسلیم پیشنهادات تا پایان وقت اداری روز دوشنبه مورخ ۱۳۹۶/۱۱/۲۳می باشد.
- بازگشایی پاکت های دریافتی ساعت ۱۴ روز شنبه ۱۳۹۶/۱۱/۲۸ انجام خواهد شد.
- شرکت در رد یا قبول پیشنهادات مختار است.
- به پیشنهادهای مشروط، مبهم، مخدوش و پیشنهادهایی که با شرایط مندرج در آگهی اختلاف داشته باشد یا بعد از مهلت مقرر واصل گردد مطلقاً ترتیب اثری داده نخواهد شد.

ردیف	نام پروژه	نوع مصالح دیوارکشی	متراژ تقریبی(مترطول)	صلاحیت شرکت کننده در مناقصه	مبلغ تضمین شرکت در مناقصه (ریال)
۱	اسدیه	دیوار بلوک سیمانی با سیمانکاری آستر و رویه یکطرفه	۱،۵۰۰	شرکت حقوقی دارای سابقه	۴۰،۰۰۰،۰۰۰
۲	فردوس	دیوار بلوک سیمانی با سیمانکاری آستر و رویه یکطرفه	۱،۸۵۰	شرکت حقوقی دارای سابقه	۶۰،۰۰۰،۰۰۰

نکته: مشخصات دقیق پروژه های فوق در اسناد مناقصه بیان گردیده است.

www.alavico.com